

دستور جلسه شماره (۱)

عنوان: بررسی موضوع ماده ۵ قانون بیمه کارگران ساختمانی

مرجع طرح موضوع: انجمن صنعت ساختمان

زمان برگزاری جلسه: ۱۴۰۴/۰۸/۱۴

تعداد صفحات دستور جلسه: ۲

❖ شرح موضوع:

طرح اصلاح قانون بیمه کارگران ساختمانی توسط مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۹ ارائه شد. در این طرح که تمرکز آن بر اصلاح ماده (۵) قانون بیمه کارگران ساختمانی بود پس از ذکر نارسایی قوانین گذشته پیشنهاد شده بود تا حق بیمه کارفرمایان به ازای هر مترمربع سطح زیربنا، معادل یک و دو دهم درصد ($\frac{1}{2}\%$) قیمت روز زمین محل صدور پروانه با توجه به کاربری‌های مختلف تعیین شده در پروانه، موضوع تبصره (۳) ماده (۶۴) قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحیه سال ۱۳۹۴ محاسبه و متقاضی پروانه به حسابی که سازمان تأمین اجتماعی تعیین کرده، واریز کند.

با توجه به آنکه هزینه‌های ساخت‌وساز در برخی موارد افزایش چشمگیری یافت که منجر به اعتراض جدی گردید، همین امر سبب شد طرح اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی» مجلس مطرح گردد. طرح مذکور نیز پس از تصویب در مجلس و تأیید توسط شورای نگهبان، با عنوان «قانون اصلاح ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی مصوب ۱۴۰۲/۰۶/۲۲ لازم‌الاجرا شد. شایان ذکر است که در این مصوبه معیار تعیین «سهم بیمه مالک» بیست و هفت و نیم درصد ($\frac{27}{5}\%$) مجموع عوارض صدور پروانه تعیین گردید که با تصویب هیئت وزیران تا ($\frac{30}{100}\%$) قابل افزایش است.

با اصلاح ماده ۵ قانون بیمه کارگران ساختمانی مقرر گردید با تصمیم هیئت وزیران، سرمایه‌گذاران و سازندگان مبلغی را تا سقف ۳۰٪ مبلغ عوارض پروانه‌های ساختمانی بابت حق بیمه کارگران ساختمانی به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نمایند. این در حالی است که مبلغ عوارض پروانه خود تابعی از ضرایب متعدد شهرسازی از جمله تراکم پایه و مجاز، ضریب طبقات، درصد سطح اشغال و دیگر پارامترهای طرح‌های تفصیلی است و همچنین این ضریب در مناطق مختلف و با توجه به کاربری‌های مختلف متفاوت است. در نتیجه این مبلغ بدون هرگونه ارتباط با میزان کارگر مصرفی تعیین می‌شود و به هیچ عنوان مبنای علمی برای تعیین سهم کارفرمایی حق بیمه کارگران ساختمانی نمی‌باشد.

برخلاف هدف اولیه قانون، در عمل سازوکار اجرایی آن نتوانسته به طور مؤثر منافع نیروی کار و کارفرمایان را تأمین کند و برخلاف سایر صنایع که کارفرمایان موظف به ارائه لیست ماهانه بیمه کارکنان هستند، در صنعت ساختمان مبنای محاسبه این هزینه بر عوارض پروانه‌های ساختمانی استوار است. این امر نه تنها سبب تبعیض در نحوه بیمه پردازی می‌شود، بلکه اصول عدالت و شفافیت در حمایت از نیروی کار را نیز نقض می‌کند. جداکردن رابطه کارگر و کارفرما و تأمین بخشی از سهم حق بیمه کارگر به صورت مستقل، موجب شده است که به دلیل انتفاع مالی ناشی از این مابه‌التفاوت، برخی از افراد که کارگر نیستند نیز خود را به صف بیمه کارگران ساختمانی اضافه کنند تا از این مزیت بهره‌مند شوند.

❖ اقدامات صورت گرفته توسط دبیرخانه کمیته حمایت از کسب و کار:

کارگروه تخصصی کمیته حمایت از کسب و کار مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۲۶ با حضور نمایندگان بخش خصوصی و دولتی با موضوع "چالش‌های ناشی از محدودیت‌های اجرایی بخشنامه اخیر سازمان تأمین اجتماعی درخصوص تقسیط حق بیمه کارگران ساختمانی و مغایرت آن با بند (د) ماده (۵) قانون بیمه‌های اجتماعی کارگران ساختمانی" برگزار گردید و مقرر شد:

بهره‌مندی از کارگران ساختمانی در پروژه‌ها به تدریج اتفاق افتاده و اخذ حق بیمه بصورت یکجا در زمان صدور پروانه ساختمانی موجب کاهش نقدینگی و احتمالاً کندی احداث بنا گردیده است. لذا بایستی با استفاده از ظرفیت قانون، ترتیبی اتخاذ گردد تا حق بیمه مذکور در طول دوره اعتبار پروانه ساختمانی به صورت اقساط و در شرایط رکود فعالیت‌های ساختمانی مساعدت موثری صورت گیرد. همچنین مکاتبه ای درخصوص کارگروه فوق‌الذکر با شماره نامه ۱۰/۱/۹۰۱۱/ص مورخ ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ با جناب آقای سالاری مدیرعامل محترم سازمان تامین اجتماعی صورت گرفته که تاکنون پاسخی دریافت نشده است.

❖ ایرادات و مشکلات مطروحه:

۱. این امر موجب تحمیل بار مالی سنگین در ابتدای شروع ساخت و ساز می‌شود و قیمت تمام شده را نیز به شکل محسوسی تحت تأثیر قرار می‌دهد. به واقع صنعت ساختمان به طور کامل از دیگر صنایع مستثنی شده و با شیوه ای بدون مبنا و تبعیض آمیز، ساز و کار بیمه نمودن نیروی کاری مرتبط با آن تعریف شده است.
۲. اثر مرکب و تصاعدی افزایش عوارض و رشد نرخ بیمه باعث افزایش چند مرحله ای هزینه های ساخت و ساز می‌شود که بیش از مجموع تأثیرات جداگانه این دو عامل است. این موضوع می‌تواند به رکود بیش از پیش در ساخت و ساز، کاهش اشتغال و سرمایه گذاری، و افزایش قیمت مسکن منجر شود.
۳. این رویه برخلاف سایر بخش های اقتصادی و تولیدی کشور، یک استثنا در صنعت ساختمان محسوب می‌شود و منجر به تحمیل بار مالی سنگین در آغاز پروژه های ساختمانی شده است. این هزینه اضافی، به طور مستقیم بر قیمت تمام شده ساختمان تأثیرگذار بوده و قدرت رقابت پذیری سازندگان را کاهش و فشاری مضاعف را به مصرف کننده نهایی وارد می‌کند.
۴. در تحلیل نیروی کار مورد نیاز پروژه های ساختمانی، یکی از چالش های مهم، تنوع گسترده در شیوه های ساخت و مشخصات فنی ساختمان‌ها است. در واقع، ساختمان‌ها صرفاً با معیار زیربنا قابل تحلیل نیستند؛ بلکه پارامترهای فنی متعددی مستقیماً بر تعداد و میزان تخصص نیروی کار تأثیر می‌گذارند. بنابراین، روش فعلی که صرفاً بر اساس زیربنای ناخالص و بدون در نظر گرفتن این ویژگی های فنی، میزان حق بیمه را محاسبه می‌کند، یک ساده سازی غیرمنصفانه از واقعیت پیچیده صنعت ساختمان است. این رویکرد منجر به تخصیص نادرست هزینه ها و بار مالی نامتناسب بر پروژه هایی می‌شود که به دلایل فنی نیاز به نیروی انسانی در آن متفاوت است.
۵. دریافت حق بیمه کارگران ساختمانی در شکل فعلی آن بدون ارائه خدمت یا تعهد واقعی بوده، و مشروعیت شیوه فوق‌الذکر (به صورت مقطوع و پیشاپیش، بدون بیمه شدن واقعی کارگران و بدون تضمین ارائه خدمت) کاملاً نادرست و غیر شفاف می‌باشد.

❖ پیشنهادات:

۱. به جای محاسبه حق بیمه از حالت سهم درصدی از عوارض پروانه ساخت، حق بیمه کارگران ساختمانی بر اساس ارائه لیست بیمه توسط کارفرمایان به صورت ماهانه محاسبه و پرداخت شود، درست همانند رویه ای که در سایر صنایع و مشاغل اعمال می‌شود.
۲. سازمان تأمین اجتماعی به موجب قانون، آیین نامه را براساس حداقل میزان کارگر مصرفی به ازای هر متر مربع زیربنا برای ساخت ساختمان‌ها با کاربری های مختلف با همکاری وزارت راه و شهرسازی تعیین نماید و حق بیمه سهم کارفرما را مشابه سایر کارگاه ها، بر مبنای دستمزد اعلام شده و طبق نرخ های مصوب قانون تأمین اجتماعی مطالبه و وصول نماید.
۳. سازمان تأمین اجتماعی با بازرسی میدانی از محل پروژه نسبت به بررسی و شناسایی کارگران و محاسبه و مطالبه حق بیمه طبق ضوابط اقدام می‌نماید.